

Šifra
tekmovalca/tekmovalke:

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

DRŽAVNO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2022/2023

Tekmovalni skupini: Srednja šola A in Srednja šola B; sklop C

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Pred tabo je sklop C tekmovanja iz znanja geografije, ki se nanaša na terenski del.

Najprej prilepi svojo šifro v za to predviden prostor.

Uporabljaš lahko kemični svinčnik ali nalivno pero, kompas, geotrikotnik ter barvice. Uporabljaš lahko tudi navodila za ogled terena.

Naloge rešuj tako, da odgovore v sklopu C čitljivo napišeš na predvidena mesta pri posamezni nalogi. Če se zmotiš, napačen odgovor prečrtaj in jasno zapiši novo rešitev.

Za reševanje nalog v sklopu C imaš skupno na voljo 60 minut časa.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

SKLOP C

Naloge v sklopu C se nanašajo na terenski del tekmovanja. Pri nalogah izbirnega tipa izberi pravilni odgovor tako, da obkrožiš črko pred njim. Pri ostalih nalogah zapiši odgovor na črte ali v za to predviden prostor.

1. Oglej si sliko, ki prikazuje drevored med gimnazijo Vipava in prvo opazovalnico. V katerem delu dneva je spomladi po olistanju dreves pločnik najbolj v senci dreves?

(1 točka)

- a) Med 10. in 12. uro.
- b) Med 12. in 14. uro.
- c) Med 14. in 16. uro.
- d) Med 16. in 18. uro.

Slika 1: Drevored med cesto in igriščem

Avtor: A. Polšak, 2020.

2. Slika prikazuje zračni posnetek Vipave z opazovalnice 1. Na fotografijo vriši pravilno umerjen kompas oz. smeri neba in posebej označi smer, iz katere je fotografija posneta.

(2 točki)

Slika 2: Zračni posnetek Vipave

Avtor: B. Stojilković, 2020.

3. Šola se je odločila, da bo na streho gimnazije postavila sončne celice za proizvodnjo elektrike. Na kateri del strehe bi jih bilo najbolj smiselno postaviti, če gledamo z vidika največje Sončeve obsevanosti in ekonomske smotrnosti? Pojasni svojo odločitev.

(1 točka)

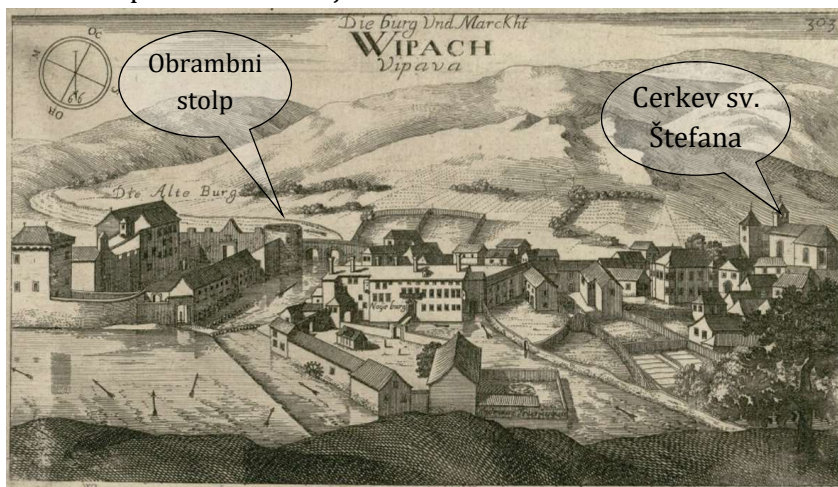
Slika 3: Strehe na šoli

Vir: Atlas okolja, 2020. URL: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AX L@Arso (citirano 18. 3. 2021).

4. Na sliki je Vipava iz Valvazorjeve zbirke. Na njej so mdr. Stari grad ob reki Vipavi, od katerega je danes ohranjen le okrogli obrambni stolp, izviri Vipave in na desni strani cerkev sv. Štefana. V katero smer neba bi gledal opazovalec, če bi bil na mestu, od koder je pogled na sliki? Utemelji svojo odločitev. (1 točka)

Slika 4: Vipava iz Valvazorjeve zbirke

Vir: Kartensammlung Moll. 2021.

URL: https://mapy.mzk.cz/de/mzk03/001/039/598/2619267043_04/ (citirano 3. 3. 2021).

5. Ob poti k opazovalnici 1 se nahaja stavba na sliki. V čem se ujema s tradicionalno gradnjo v Vipavi in v čem ne? Navedi dve ugotovitvi za skladnost in dve za neskladnost. (2 točki)

Slika 5: Opazovana stavba

Avtor: A. Polšak, 2020.

	Ugotovitev 1	Ugotovitev 2
SKLADNOST		
NESKLADNOST		

6. Med potjo si dvakrat prečkal/-a potok Bela.

- a) Z dokazi, ki si jih opazil/-a na terenu, razloži, da pretok Bele močno niha. (1 točka)

- b) Upoštevajoč gradivo v strugi, z enim pojasnilom utemelji, zakaj je gradivo večinoma drobnozrnato (pesek in manjši prodniki). (1 točka)

Slika 6: Potok Bela

Avtor: A. Polšak, 2020.

7. Ob Beblerjevi ulici in na trgu Pavla Rušta se nahaja veliko praznih stanovanj in stavb. Le nekatere se uporabljajo za bivanje ali različne dejavnosti.

a) Imenuj štiri storitvene dejavnosti z Beblerjeve ulice in trga Pavla Rušta. **(2 točki)**

Storitvena dejavnost 1: _____

Storitvena dejavnost 2: _____

Storitvena dejavnost 3: _____

Storitvena dejavnost 4: _____

b) Predlagaj dve najprimernejši možnosti za revitalizacijo tega dela Vipave ter ju pojasni. **(2 točki)**

Predlog 1: _____

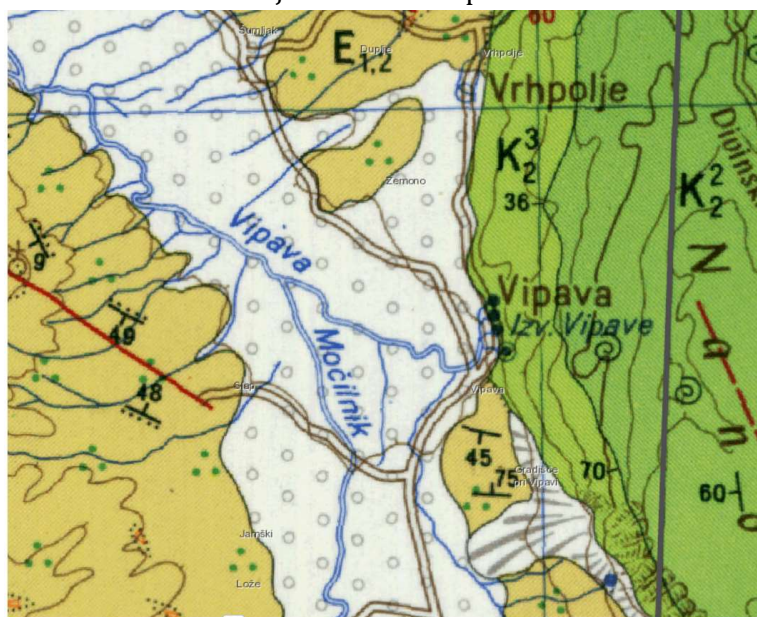
Predlog 2: _____

8. Zemljevida na slikah 7 in 8 prikazujeta geološke značilnosti območja ter okolico Vipave.

a) Z njuno pomočjo nariši (skiciraj) geološki prerez površja preko Vipavske doline od Vipavskih Brd do slemena Nanosa v smeri zahod-vzhod, kakor je označeno na sliki 8. Profil ustrezno označi (višina, razdalja), geološke značilnosti in označeno območje izvirov pa opremi z ustrežno legendo.

(3 točke)

Slika 7: Geološki zemljevid okolice Vipave

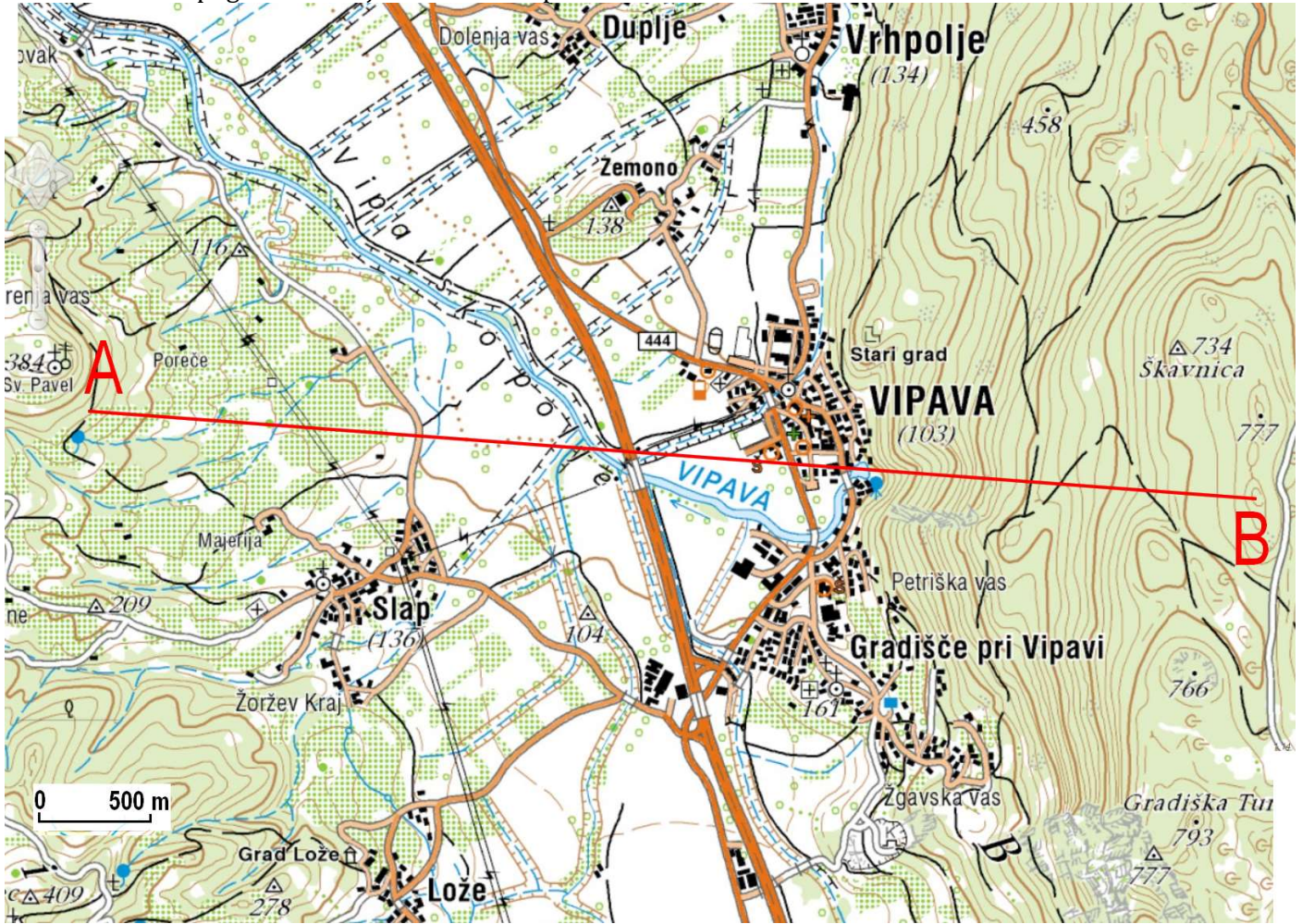

Legenda:

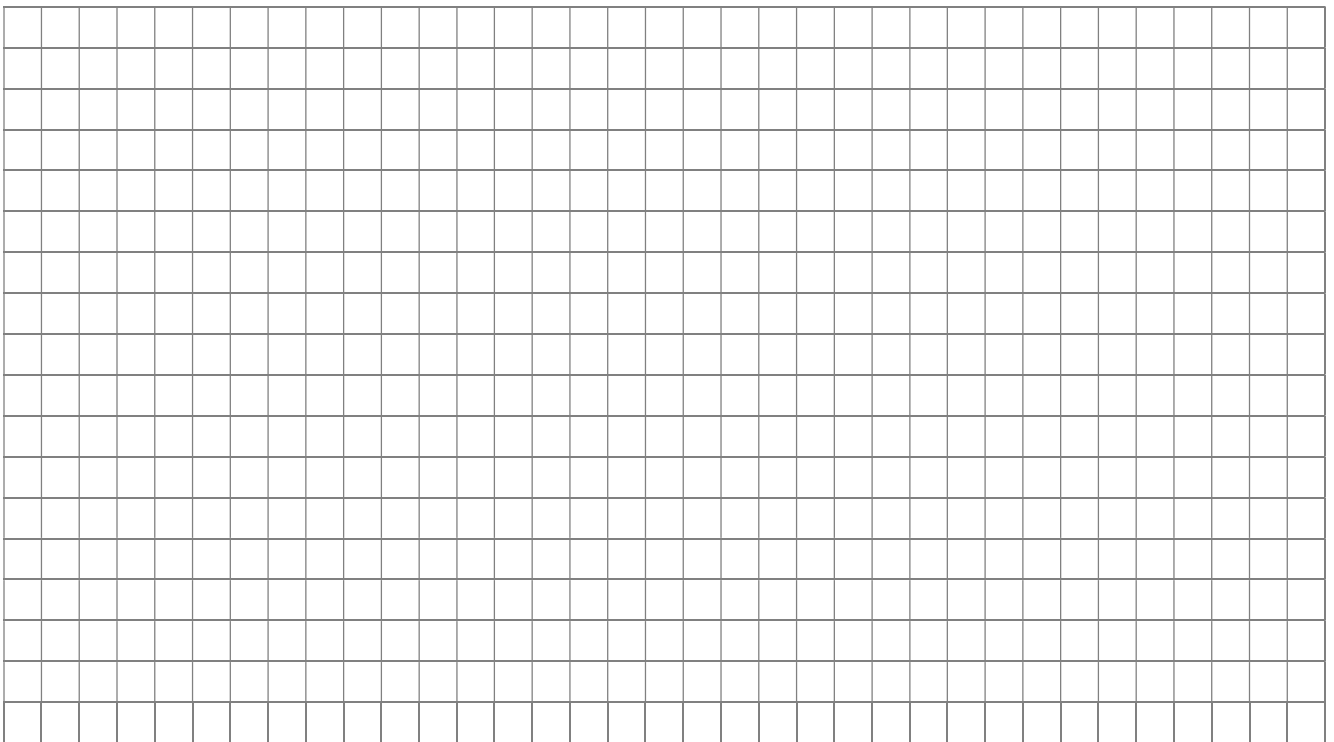
	Aluvialni nanosi rek in potokov
	Fliš-menjavanje laporja in peščenjaka
	Rudistni in drobno-zrnat apnenec
	Temno siv gost skladovit apnenec v menjavi z rudistnim apnencem

Vir: Osnovna geološka karta. Geološki zavod RS. URL: OGK100 (geo-zs.si) (citirano 3. 3. 2021).

Slika 8: Topografski zemljevid okolice Vipave

Vir: Geopedia, 2020. URL: http://www.geopedia.si/#T105_x418812_y78076_s14_b4 (citirano 18. 3. 2021).

b) Med ogledom terena si slikovite izvire reke Vipave tudi opazoval/-a. Natančno pojasni, zakaj vodotok izvira na tem mestu. **(1 točka)**

Slika 9: Izvir pod farovžem l. 1926

Vir: Slovenski etnografski muzej. 2021. URL: <https://www.etno-muzej.si/sl/digitalne-zbirke/veno-pilon/f0041118> (citirano 3. 3. 2021).

- c) Kraški izviri so pomembni tudi za človeka. Primerjaj namen uporabe vode iz vipavskih izvirov nekdaj in danes. **(1 točka)**

9. Opiši dva različna načina, kako se geografske značilnosti lokalnega območja odražajo v gastronomski ponudbi/gastronomiji/kulinarični ponudbi. **(2 točki)**

Način 1: _____

Način 2: _____

10. Naselje Vipava je bilo že leta 1357 trg, besedilo na informativni tabli v središču naselja pa navaja: »Trško jedro, ki se je razvilo ob vznožju fevdalne postojanke na Starem gradu in ob izviri reke Vipave. Naselbinske grupacije: srednjeveški taborni predel, stavbni fond ob glavni komunikaciji iz 18. in 19. stoletja, kmečki predel na terasastem pobočju.«

- a) Na zemljevidu na sliki 10 označi z oznako X eno od možnih lokacij, kjer bi bilo lahko vaško (trško) središče v 19. stoletju, ter svojo odločitev utemelji. **(1 točka)**

- b) Zadnja terenska opazovalnica je bila v današnjem središču naselja Vipava. Pojasni, da gre za naselbinsko jedro (jedro naselja). **(1 točka)**

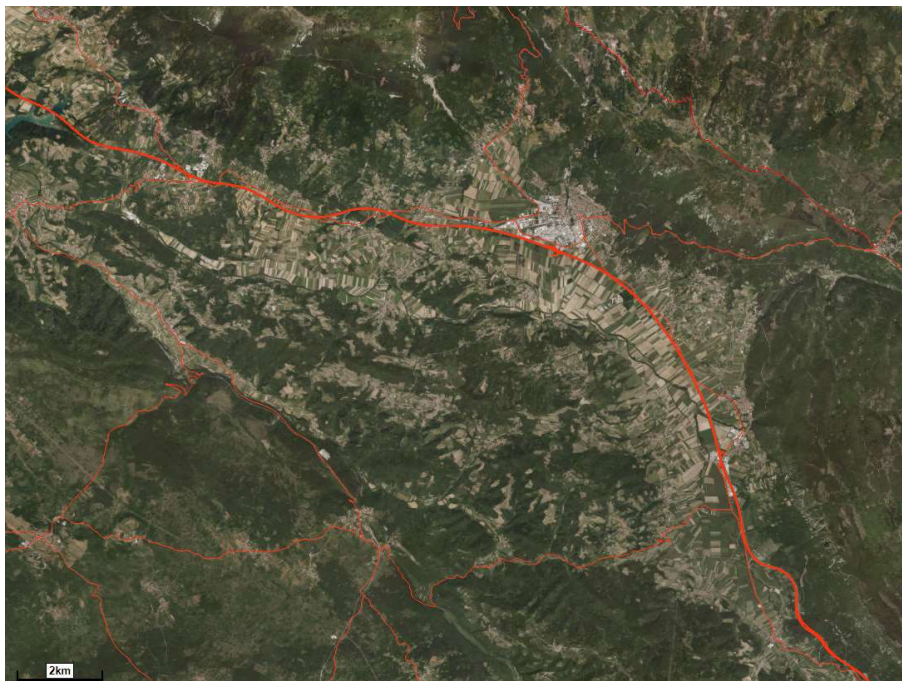
Slika 10: Vipava z okolico okrog leta 1825

Vir: Mapire - The Historical Map Portal. 2021. URL: [Mapire - The Historical Map Portal](https://www.mapire.com/) (citirano 3. 3. 2021).

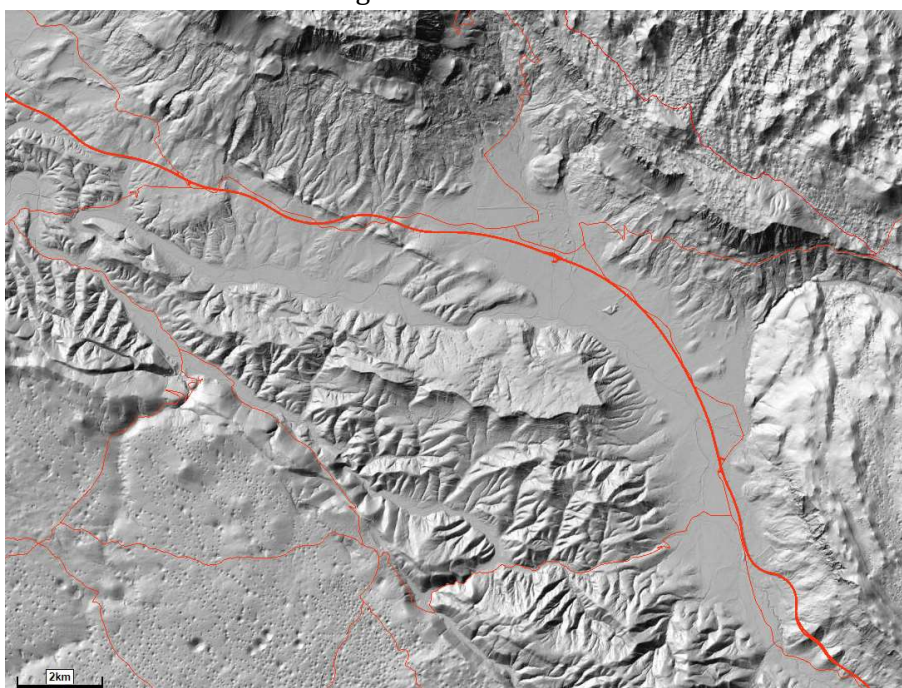
11. Zemljevida na slikah 11 in 12 prikazujeta razporeditev državnih cest v širši okolici Vipave. Oglej si ju in z njuno pomočjo reši naloge.

Slika 11: Državne ceste in raba tal

Vir: Atlas okolja, 2020.

Slika 12: Državne ceste in digitalni model višin

Vir: Atlas okolja, 2020.

- a) Pojasni glavni razlog, da je hitra cesta speljana po trenutni trasi. **(1 točka)**
-
-
- b) Ovrednoti negativno posledico trenutne trase hitre ceste z vidika rabe tal. **(1 točka)**
-
-
- c) Predlagaj traso, ki bi omogočala učinkovitejšo rabo tal, hkrati pa bi še vedno bila dostopna prebivalcem Vipave in Ajdovščine. Označi jo na zemljevidu na sliki 12. **(1 točka)**

12. Za Vipavo je značilen močan veter, ki piha v delih leta. Preberi besedilo in reši naloge.

Zgodovinarji glede na zgodovinske vire sklepajo, da je med 5. in 6. septembrom 394 vzhodnorimski cesar Teodozij v zgornji Vipavski dolini premagal vojsko zahodnorimskega cesarja Evgenija. Bitka pri Frigidu se je začela 5. septembra. Prvi dan bitke so bile uspešnejše enote cesarja Evgenija, a bojna sreča se je že naslednji dan obrnila. Pri tem je po izročilu vojakom cesarja Teodozija precej pomagal silovit veter. Ta je Teodozijevo vojsko na eni strani dobesedno potiskal naprej, po drugi strani pa oviral Evgenijeve vojake. Izstrelki Evgenijeve vojske (na primer puščice in kopja) so izgubili vso moč in naj bi jih orkanski veter obračal. Veter je trgal ščite vojakom iz rok, prah jim je silil v oči in jim oviral vid.

Prerejeno po Žužek, 2018. URL: <https://si.aleteia.org/2018/09/05/bitka-na-slovenskih-tleh-ki-je-spremenila-zgodovino-evrope/> (citirano 18. 9. 2020).

a) Kako se ta veter, opisan v besedilu, strokovno imenuje? _____ **(1 točka)**

b) Kako je pozidava danes prilagojena temu vetru. Navedi dva primera zaščite z ogleda terena. **(2 točki)**

Primer 1: _____

Primer 2: _____

c) Podrobno opiši, kako ta veter nastane v širši pokrajini, kjer leži Vipava. Uporabi ustrezno fizičnogeografsko terminologijo. **(2 točki)**

OCENJEVALNI OBRAZEC

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	DOSEŽENO ŠT. TOČK
C	1.	1	
	2.	2	
	3.	1	
	4.	1	
	5.	2	
	6. a	1	
	6. b	1	
	7. a	2	
	7. b	2	
	8. a	3	
	8. b	1	
	8. c	1	
	9.	2	
	10. a	1	
	10. b	1	
	11. a	1	
	11. b	1	
	11. c	1	
	12. a	1	
12. b	2		
12. c	2		